

Jánoska Antal: Tarokkozó Magyarok és nem Magyarok

Bevezetés

A közelmúltban jelent meg Kártyázó magyarok címmel anekdotagyűjtemény, mely másfél évszázad jellegzetes kártyás történeteit idézi fel. A **Tarokkozó magyarok** ebből a kötetből válogatta a tarokkjátékosok humoros eseteit.

Bevezető gondolatok egy rendhagyó gyűjteményhez

Évszázadokon át az európai ember legfőbb szabadidős tevékenysége volt - az alkoholfogyasztás mellett - a kártyázás. Megállapításunk nem alaptalan, hiszen korabeli újságokat, visszaemlékezéseket lapozgatva fény derül arra, hogy királyi udvarokban éppen úgy hódoltak e szenvedélynek, mint polgári otthonokban, kávéházakban, útszéli kocsmákban, kaszárnyákban és diákotthonok szállásain. A mindenre elszánt játékosok hasonló lelkesedéssel "verték a blattot", nem ritkán egzisztenciájukat is veszélyeztetve. Ennek megfelelően - szégyen vagy nem - a kártyázás is kultúrhistóriánk egy rendkívül érdekes és színes fejezete.

Magyarországot a XIX. század első felében lepte meg a kártyaláz, 1860-1940 között pedig gyógyíthatatlan járványnak bizonyulva söpört végig az Alpoktól a Kárpátokig. Az itt közreadott gyűjtemény történetei többnyire ebben az időben keletkeztek. Megértésükhöz nem haszontalan a kártyajátékok ismerete. Sokszor politikai hangulatok, társadalmi események, az adott kor szellemisége, szokásai köszöntenek ránk a kártyaasztalnál a humor és a játék álarca mögé rejtőzve. A cím ellenére nem csak a magyar zsigások dolgairól szólunk a lapokon. Megemlékezünk más nemzetek és tájak hírhedt kártyásairól, játékos legendáiról.

A kártyások körében ma is születnek legendák, és harsogó nevetés kíséri a balszerencsés vagy ügyetlen játékos szereplését. Nem veti papírra senki a történeteket, hiszen az ilyen helyzetkomikumok hangulata nehezen adható vissza. A mulatságos esetek többnyire elvesznek az idő homályában.

Azért mi közreadjuk szorgalmas gyűjtögetésünk eredményét: egyesek mulattatására, mások okulására. Válogatásunkban támaszkodtunk elsősorban Alvinczy Sándor, Tábori Kornél, Nagy Endre, Kálnoki Izidor, Szomaházy István és Zolnay Vilmos munkáira, számtalan korabeli újságtöredékre, kalendáriumok, évkönyvek, élc- és vicclapok leírásaira, barátaink és öreg kártyások elbeszéléseire. Külön köszönetet mondunk Horváth Ferenc úrnaka gyűjtésben vállalt értékes kutatómunkájáért!

Budapest, 1990-99.

Forgandó szerencse

Szontágh Pál

Szontágh Pál állandó tarokkpartnere volt Tisza Kálmánnak és Mikszáthnak, aki sűrűn mondogatta ilyenkor:

- Herr von Szontagh, - kontrát Montag!

Szontágh Pál csakis konflison (egylovas fogat) járt, noha jómódú agglegény volt. Egy alkalommal jó lapjárása volt a klubban, és a nyereségre gondolva kétfogatút rendelt a játék vége felé. Hamarosan jelentette is az inas, hogy a kocsi megérkezett.

- Egy-vagy kétfogatú? - kérdezte Mikszáth Kálmán.

- Kétfogatú, nagyságos uram.

- Akkor ki kell fogni az egyik lovat, mert időközben veszített a nagyságos úr! - adta ki az utasítást nagy komolyan az író.

Tanulmány

Jókai Mór

Jókai Mór minden alkalommal pontosan jelent meg a Lloyd-klubban. Azzal indokolta ezt, hogy regényt készül írni "Egy játékos, aki nyer" címmel.

- Nehogy Gyulai Pál azt vágja megint a fejemhez, hogy nem dolgozom élet után.

De Jókai azokban a napokban csak veszített. Egy újabb XXI-fogás után Nedeczky Jókai szemére is vetette:

- Te Móric! Azt szeretném tudni, hogy az új regényedhez engem figyelsz-e meg, vagy magadat? Mert ha magadat, akkor a regénynek csak egy címe lehet: Egy játékos, aki veszít.

Dunai szellő

Mikszáth Kálmán

Egy hajókirándulás alkalmával Mikszáth és társasága a hajó fedélzetén tarokkozott. A hajó éppen kikötni készült, és az utolsó partiban Mikszáth XXI-e igencsak beszorult, szinte bizonyos volt, hogy a skízes martaléka lesz. Ekkor a játékos dunai szél lecsapott a társaságra, és "véletlenül" Mikszáth XXI-ét kiragadta az író kezéből, és könnyedén a folyam hullámai közé ejtette.

- No, ennek a paklinak már fuccs lett - mormogta maga elé Mikszáth és elégedetten dőlt hátra karosszékében

Mikszáth Kálmán írja Jókai Mórról az Írói arcképekben

(1884)

“...Az ötöt elütötte már. A pajtások most kezdenek gyülekezni a partihoz.

S amint rajzanak fejében a regénybeli alakjai, amint jönnek-mennek, látja közöttük ballagni nagy köpenyében Nedeczky Istvánt is. Valami csodálatos telepátiával megérzi, hogy Sváb Károly a Sugárúton lépeget; épen a Petánovics előtt megy e percben. A Tisza Kálmán kocsija épen ebben a szent pillanatban robog be a klub udvarára.

Nosza, hamar pontot s Jókai is siet a tarokk-partihoz. A skíz, az a csodálatos, gonosz skíz még a múzsáktól is el tudja szakítani.

Üdén, frissen érkeznek a partnerek, az örök csaták vívói. Tegnap fáradtan távoztak, győzve és legyőzve, ma már semmi nyoma a tegnapi ütközetnek, új harcot folytatni mind készek, semmi gyűlötség sincs egyikén sem.

Ez a legerősebb parti a klubban (melyet különben nemsokára a Ferraris gyönyörű képén látni is fog a közönség). Jókai meg sem áll a tanácskozó-teremben (a konferenciákon csak rendkívüli események idejében szokott megjelenni), a miniszterelnöktől nincs semmi kívánnivalója, a kulissza-titkokra sem kíváncsi, siet be gyorsan a szentélybe, a biliárd melletti szoba ismeretes szöglet-asztalához, hol nagy reményekkel s kedélyes fenyegetésekkel kezdődik meg a két órahosszáig tartó megütközés.

- Ma visszaveszem a tíz forintomat.

- Hát az én öt forintom? - szólal meg a másik tegnapi veszítő.

Osztanak, kedélyeskednek, biztatják, szidják egymást.

- Azt hittem urakkal játszom - sóhajt fel Jókai egy rossz vételnél.

- Nem voltál katona - haragítja Tisza, ha az első kártyánál megállapodik.

- Kontrázzuk meg a “ritmuscsinálót” - kedélyeskedik Nedeczky.

Élénk örömjaj tör fel az asztalnál, ha Sváb Károlyt sikerül megbuktatniok.

- Nagy halott van!

A kibicek egész raja üli körül az asztalt, hol a magyar közélet ilyen kiváló alakjai szórakoznak épen olyan vehemenciával, passzióval, mintha egyebet se csináltak volna a világon.

Megérkezvén a “hora legalis” (a nyolc), kimondatnak a tourok, összeszámíttatnak, beváltatnak a blokkok s Jókai úgy, amint jött, észrevétlenül siet el a termeken át a

politizálók tömege közt a felső kabátjához. De ha útközben elfogják is az ismerősök, nem gyötrik egyházpolitikai eszméikkel, hanem a legaktuálisabb kérdést intézik hozzá.

- Mennyit adtak?

- Megnyúztak - feleli mélabúsan, s még egyszer megfenyegeti öklével a partnereit. - Rablók.

De amikor ő nyer, diadalmasan dicsekszik kifelé menet:

- Lekaszaboltam szegényeket!

A híres tarokkparti

"Ferraris képén, "A híres tarokk partin" Tisza Kálmán, Nedeczky István, Sváb Károly, Jókai Mór, Gajári Ödön, (Sváb háta mögött) Hg. Odescalchy Gyula (monoklival), Csernátony Lajos, Beőthy Aldzsi, Podmaniczky Frigyes, Pulszky Károly és Mikszáth Kálmán láthatók. Érdekes társaság volt. Külön nyelvük volt. Ha Tisza azt mondta, "ejh ha melyik vízbe fuljak?" az azt jelentette, hogy nincs

lapjában szengli. Ha valaki közülük treff hívásakor hátát vakarva így szólt: "Három bolha csípi a hátamat!", az azt jelentette, hogy három treffje van még.

Ha Tisza vesztett, távozáskor így szólt: "Háromszor veri ezt Ludas Matyi vissza!".

A távozás ideje, mint Jókai mondotta rendszeren, a "hora canonica" volt.

Itt mondta Mikszáth, mikor valami hibás játékért figyelmeztették, hogy: "Azért, mert egy öreg zsidó száz évvel ezelőtt ezt szabályul állapította meg, nekem még nem muszály betartanom."

Zolnay Vilmos (1928)

Zenei kapcsolat

"Mozart életének első esztendeiről nem maradtak fenn följegyzések vagy egyéb emlékek.

Későbbi gyermekkoráról is mindössze annyi ismeretes, hogy szenvedélyesen szeretett tarokkozni. Feltehetően a délnémet térségben a XIV.századtól ismert, különböző nehézségi fokon játszott kártyajáték egyik népszerűbb változatáról volt szó."

Dirk Böttger: Wolfgang Amadeus Mozart / Helikon Kiadó 2006.,